

deminutives were explored, which explains the constant semantic and stylistic convergence in the language of the writer's prose, as well as a number of actual occasionalizations of semantic and derivative, lexical and semantic, grammatical types, modeled using stylistic reception of speech games, reflecting a specific – often stylistically reduced – the tone of the artistic narrative, enrich the axiological field of the studied artistic discourse, at the same time removing the innovator norms of language and literary standard mostly in modern works of art (texts). It is concluded that individual authors' new developments have a direct influence on the development of the linguistic literary standard and serve as a valuable source for its replenishment.

УДК 81'42

Ганна Дядченко

«Я ТАМ КОЛИСЬ ЗУСТРІНУСЯ ІЗ ТІЛОМ...» (ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ПАРАДИГМА ТІЛО В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ)

*У статті проаналізовано мовний вияв образної парадигми з лексико-семантичним центром **тіло** в сучасній українській поезії, зокрема висвітлено реалізацію мікропарадигм «зовнішній портрет» і «психоемоційний портрет людини», досліджено основні напрямки вербалізації поетичних мотивів у межах названої образної парадигми, описано розвиток образних парадигматичних рядів з лексичною домінантою **тіло**; з'ясовано відмінність компонентів досліджуваної образної парадигми за їхньою оцінністю. Автор статті робить висновок про реалізацію в сучасній поезії нової мовно-естетичної концепції соматизму **тіло** як засобу лінгвалізації образу людини.*

***Ключові слова:** образна парадигма, лексико-семантичний центр, мікропарадигма «зовнішній портрет», мікропарадигма «психоемоційний портрет людини», образний парадигматичний ряд, соматизм.*

*In the article lingual manifestation of the imaginative paradigm with the lexical and semantical centre **the body** in the modern Ukrainian poetry is analysed, the realization of the micro paradigms “human external portrayal” and “human emotional portrayal” is lighted up, the basic directions of the poetic motives verbalization inside these imaginative paradigms are investigated, the evolution of imaginative*

*paradigmatic lines with the lexical dominant **body** is depicted; besides, difference of the components of imaginative paradigm analysed for their evaluation is explained. The author of the article comes to the conclusion about innovative lingual and aesthetic conception of the **body** somatism as an instrument of human artistic image realization in the modern poetry.*

***Key words:** imaginative paradigm, lexical and semantical centre, microparadigm “human external portrayal”, microparadigm “human emotional portrayal”, imaginative paradigmatic line, somatism.*

Соматизм *тіло* – стрижневе слово однойменної образної парадигми – достатньо активно включене в метафоризаційні процеси української поезії. Незначна розгорнутість цієї парадигми частково умотивована тим, що при метафоризації тіла «частіше в полі зору письменників опинялися різні частини й органи людського організму, рідше – тіло загалом» [Кравець 2012: 219]. За тематичним критерієм розрізняємо мікропарадигму зовнішнього та психоемоційного портретування.

Мікропарадигма «зовнішній портрет».

Зовнішньопортретні характеристики людини в межах образної парадигми «тіло» представлені тільки епізодично. У поетичних текстах вони передусім актуалізовані як епітетні описи загального вигляду, фізичного стану, кольору тіла (*акробатки Ле липке лискуче тіло / звивається в кільце* (Ю. Андрухович); *Той мавр, наче пряноц південний, / Жаский і німотно ніжний. / В нього тіло пружке і темне...* (М. Савка), особливостей фігури (*Увібгала худеньке тіло / У м'який глибокий фотель. / Недопалки. Лампа настільна. / Незнайомий нудний готель* (М. Савка). Більшість проілюстрованих епітетів (крім *темне* – СЕУМ: 352) у СЕУМ не зареєстровані. Однак це не створює лексикографічної лакуни, оскільки словник фіксує тематично співвідносні й частіше вживані нейтрально оцінні варіанти *пружне* (СЕУМ: 351) та *худе* (СЕУМ: 351).

Мікропарадигма «психоемоційний портрет». Як стверджує Л. В. Кравець, «ефективний спосіб вираження внутрішнього стану ліричного героя, гостроти його

почуттів – метафоризація органів та частин людського тіла» [Кравець 2012: 219]. В аналізованих текстах спостерігаємо активний розвиток традиційної для національної поезики метонімічної моделі «людина – тіло»: образи *тіло* і *людина* семантично розмежовуються, дистанціюються і починають метафоризуватись як самодостатні, незалежні одне від одного поняття: *Де Чорний кіт зустрінеться із Білим, / Де сили буде більше, ніж кохання, / Я там колись зустрінуся із тілом* (О. Беляєва); *ніщо нізвідки і в нікуди / зникає все зникають люди / тіла їх ходять та в тілах / лише порожній час і страх* (В. Цибулько); *Кудись везли мене. / Вірніше тіло: / Мій тулуб, / руки, / ноги, / голова* (Л. Ромен).

Естетизація номінації *тіло* часто свідчить про уречевлення денотата, його сприймання як неживого предмета, об'єкта дії тощо, не виявляючи при цьому зниженого забарвлення: *і тіло з тисячі квадратів / і в центрі кожного – твій сон* (С. П'ятаченко); *Граційним рухом втіленої смерті / свій келих тіла пронесла* (М. Розумний); *Тіло було мозайкою / Холодних крижин. / Окремих крижин, / Над якими я не була / Владною. /.../ Я задрімала серед цих крижин* (О. Рута).

На рівні розглядуваної мікропарадигми зафіксовано епізодичний вияв мотиву *біль*: *Боюся у хворобі погасання, / У річці болю тіло утопить. / Боюсь лиш рано відійти в смеркання, / Не змолотивши сонячні снопи* (Л. Ромен). Семантика болю експлікована у розгорнутій метафорі, що репрезентує образний парадигматичний ряд *тіло* → *річка* → *біль*.

Вербалізація поетичних мотивів у межах образної парадигми «тіло». Основний поетичний мотив, із яким у текстах кінця ХХ – початку ХХІ ст. скорельований мікрословник образної парадигми «тіло», – це мотив *екзистенційний*. Його вербалізація пов'язана передусім з епітетизацією ядерної номінації. Означення до дистрибута *тіло* характеризують вік людини (*дитяче, юне, дозріле, старе*), відбивають особливості індивідуально-авторського та оцінного його сприйняття (*дурне, самозакохане, ненависне*).

Епітетні характеристики віку людини в мові аналізованої поезії – це прикметники *дитяче, юне* (у СЕУМ, НСЕУМ не зафіксовані), *дозріле, старе*. Пор.: *здав, як тулилась [річка] до дитячого тіла, / як столітні дуби, немов сірнички, вивертала* (І. Малкович); *Не гидуєш доторкнутись, як гидуєш побачити зблизька / Юне тіло моє* (Л. Кіяновська); *І прокотиться хвиля жаги по дозрілому тілу* (С. П'ятаченко); *згадаєш про віщі стигми / На моєму старому тілі* (М. Савка). Зазвичай це автологічні конкретизації вікового статусу ліричного героя.

Розвиток окресленого значення засвідчує поступовий відхід від конкретного позначення віку людини в площину загальних часових характеристик: *в руслах наших тіл зростає рівень часу* (Г. Петросаняк). Мотив плинності часу опосередковано закладений у семантиці мікрообразу *русло* («заглиблення в ґрунті, по якому тече річка, струмок і т. ін.» [СУМ, VIII: 912]). Їх споріднює інтегральна кваліфікативна сема 'вода'.

У текстах 1990-х рр. помітне психологічне сприйняття авторами *тіла* як тимчасової реалії, з якою людина себе не ідентифікує і якої прагне позбутися. Тему позбавлення тілесності вербалізують означення *безтілесний*, генітивна метафора *полум'я знетілення*, поетичні висловлення *ми у тілі гості, скинути одяг як тіло і тіло як одяг*, пор.: *А кашне тілесного кольору / а вона вже така безтілесна / що дзеркало в неї дивиться / чи личитиме йому кашне* (Н. Неждана); *Цей світ здрібнів. А божевільна жінка / У пошуку диявольських розваг / Летіла в ніч, згораючи, мов зірка, / Із полум'ям знетілення в очах* (О. Горкуша); *Я відчуваю, як туман / Нас вчить розріджувати простір, / Щоб хоч наблизити той стан, / В якому ми у тілі гості* (О. Горкуша); *я скинула / одяг як тіло / і тіло як одяг / і залишилася чорним квадратом / на чорному тлі* (Н. Неждана). Можна узагальнити, що тема позбавлення тілесності засвідчує виразний зв'язок з екзистенційними мотивами, зокрема з мотивом *смерті*.

Образні парадигматичні ряди з лексичною домінантою *тіло*. Наповнення і розвиток образних парадигматичних рядів із лексичною домінантою *тіло* відбивають ставлення

сучасних поетів різних поколінь до людини загалом й до себе самих зокрема.

Один із найпродуктивніших у сучасній поезії парадигматичний ряд *тіло* → *клітка*, *в'язниця*, *обмежувач духу*. У контекстах його конкретизують аналогізації *тіла* з пенітенціарними мікробобразами *клітка*, *грати*, *пути*, *в'язниця* та ін.: *серце тоненькою пилкою срібною / Перепилює **грати** твоєї грудної клітини* (О. Башкирова); *Вони довго жили у **клітці тіла** / ті криваві, як маки, солов'ї, / і от вирвалися на волю / крізь криваві отвори ран* (В. Голобородько); *А він лежав на землі. / (Це його **тіло було кліткою** кривавим солов'ям) /.../ А над ним щебетали криваві солов'ї, / що мати не дочекається сьогодні сина, / що жінка не дочекається сьогодні чоловіка, / що діти не дочекаються сьогодні батька...* (В. Голобородько); *А в житті – на рингу двоє / В різнопланових кутах. / По правицю **пути плоти** / Волелюбний тиснуть дух* (О. Бражник); *Все ж я – / хоч в'язень у **в'язниці тіла** – / куди б душа в пориві не злетіла, / із тілом не хотіла б / нізащо розлучатися навік* (А. Цвіт). У наведених контекстах метафоризація ключового соматизму пов'язана з мотивом приреченості людини, неможливості вирватися з тіла на волю. Виняток становить поетичний фрагмент А. Цвіт, у якому образ *тіло* має позитивну оцінність – як те, що людина бажає зберегти. У тексті це підкреслює метафора із семантикою несвободи (*в'язень у в'язниці тіла*) у синтаксичній структурі з допустовим значенням.

Зображення *тіла* в пластичі, в русі продукує появу динамічних образів, метафоричне перенесення в яких вибудовується за моделлю *тіло* → *тварина*, пор.: [він] *це зміїніше вигинає своє натреноване лискуче тіло* (В. Махно); *служниця / вина подасть /... / і вигне стан тугий, немов вовчиця* (О. Гуцуляк). Об'єктом порівняння до *тіло* (*стан*) слугують зоонімени *змія*, *вуж*, *вовчиця* тощо.

Епізодично спостережено розвиток образного парадигматичного ряду *тіло* → *рослина*: *Йї тільки там, де самота сама, / й вина часу згіркли, і для **тіла** – / стебельця тоненького – зима / чорне й біле, як самотність ділить* (В. Махно). Демінутивні форми *стебельце*, *тоненький*

у структурі метафори-дефініції з ключовим словом *тіло* умотивовують його сприйняття й оцінювання як вразливого, незахищеного, слабого.

Аналогізація *тіла* й *споруди*, *приміщення* відбувається в архітектурних метафорах парадигматичного ряду *тіло* → *будівля* (вербалізатори – іменники *будівля*, *приміщення*, *сходи*, *храм*, дієслово *будувати* тощо). Пор.: *Дівчина спить на сходах свого тіла / Вона там ще не була / Дівчина тінь від палацу / із білого мармуру* (Н. Неждана); *У приміщенні тіла відкрита п'тьма. / У приміщенні духа відкрита розруха* (Ю. Андрухович). На тлі таких нейтрально й розмовно конотованих контекстів вирізняються слововживання з високим стилістичним звучанням: *О душе, бранко у в'язниці плоті! / О моє тіло – мого духу храм. / Тут молитви. Тут свічі в сріблі-злоті. / Святі крізь тебе дивляться із рам* (А. Цвіт). Позитивну оцінність образу *тіло* створює сполучуваність із сакральними маркованими номінаціями *душа*, *дух*, *храм*, *молитва*, *святий*. Загалом асоціативне перенесення *тіло* → *будівля* ґрунтується на розумінні тіла як оболонки душі [Кравець 2012: 220].

Колоквіалізоване осмислення людського тіла зумовлює розбудову парадигматичного ряду на ґрунті асоціації *тіло* → *їжа* (вербалізатори – *паска*, *цитрини*, *груша*, *яблуко*, *тропічний фрукт*). Пор.: *Я люблю твого тіла великодню паску* (Ю. Андрухович); *Тіла автобус чавить, як цитрини. / А душ екстракт замінює бензин. / А в чорних шибах сунуть лімузини – / в них манекени, схоплені з перин* (В. Неборак).

Значення предметності, яке з'являється при зіставленні тіла з неживими об'єктами, актуальне для описів неживого, мертвого тіла, пор.: *Ось дивись – ти виснеш якимось / тропічним фруктом / що вже устиг / ледь підняти /.../ І врешті якийсь селекціонер / розламавши тебе мов яблуко / навпіл / побачить твої легені – / вагітні останнім повітрям* (С. Жадан). Дієслівний образ *устиг підняти*, деструктивний образ *розламавши мов яблуко навпіл* детермінують стилістичне зниження контексту. Загалом розгортання парадигми «тіло» в кореляції з мотивом *смерті* актуальне

для ідіостилів вісімдесятників (Ю. Андрухович) і дев'яностників (С. Жадан).

Оцінність компонентів образної парадигми «тіло».

Негативне ставлення багатьох сучасних поетів до людського тіла вербалізують означення *дурне, самозакохане, невисне, потворне* (не зафіксовані у СЕУМ), *гріхотворне, грішне* (СЕУМ: 352) та динамічні експресивні характеристики (*мучитись у тілі, вийти з тіла, загусати в болоті тіла*). Пор.: *на світло, немов з мішка, / можна все-таки вийти. Ціною дурного тіла* (Ю. Андрухович); *О серце, що з-за ребер, як з-за грат, / вдивляєшся в це ігрище шалене, – / навіщо ти утрапило до мене, / щоб мучитись у тілі цім дурнім?* (І. Малкович); *Поглянь... / На цей похмурий, виснажений сон / Душі й самозакоханого тіла* (К. Москалець); *це невисне тіло, / що не обитель для душі – для мук, / цей кокон, порожнинну оболонку* (Л. Голота); *Очі витікають струмочками / чорної смоли / Я загусаю в болоті твого тіла* (Н. Неждана). Інтенсифікація негативної експресії в останній ілюстрації пов'язана з переносним значенням лексеми *болото* – «усе те, що характеризується брудом, застоєм, відсутністю живої діяльності, ініціативи» [СУМ I: 215]. Натомість заміна цього компонента на лексему *берег (берег тіла)* або уведення у метафору дієслова *текти*, що супроводжуються появою сем 'протікання', 'розвиток', зумовлюють ліричне позитивно-оцінне забарвлення, напр.: *З цими доторками здригались повіки, і напливали / на покинутий берег тіла хвилі забуті* (Г. Петросаняк); *тече її волосся невідомо куди / і тече її тіло невідомо куди* (Т. Чубай).

Негативну експресію мовоопису тіла виявляють соматизми-метоніми. Найбільш знакові з-поміж них – побутовізми (*м'ясо*) й вульгаризми (*кендюх*): *полита слиною і кров'ю трава, / моє убозтво і покусане м'ясо. / І пес, що моє лахміття рвав / і смакував мої м'язи* (С. Жадан); *Громадські серця у кендюхах часто забились* (С. Либонь). Стилистичне зниження контексту вмотивовує визначальна для мовотворчості постмодерністів естетика стьобу, епатажу. Пор. цілеспрямовано знижену трансформацію крилатих висловлень, літературних цитат (так званий

прийом антитексту): *В людині все має бути прекрасним: / Думки й почуття, / Пальто і сорочка, / Шкарпетки, підтяжки, / Зачіска, брови, вії, / Губи і зуби, / Ротова порожнина, слизова оболонка, / Волосся на голові, / В паху і під пахвами, / Нігті, шкіра, мозолі на п'ятах, / Кров, лімфа, / Шлунковий сік /.../ Усмішка її єдина, / Очі її одні* (О. Ірванець).

Контексти з позитивним трактуванням соматизму *тіло* – нечастотні: *А в слово «тіло» влило слово «літо». / Це світле тіло – ледь нестиглий плід* (О. Ірванець); *Ти, що маєш меч і до нього дух / у спасеннім тілі, рубай, мов Юрій, / розпанахуй гемонів, тарпій, фурій* (Ю. Андрухович); *і тіло вчиться святості а ти / шукаєш ночами прозору плащаницю* (К. Москалець); *Поглянь, які глибокі води, і які дощі невпинні, / і скільки світла в тілі* (В. Неборак). Позитивне оцінне забарвлення мотивоване семами 'світло', 'святість', 'вічність'. Пор. також розгортання образів парадигми «тіло» в семантичній площині «небо»: *ідуть жінки небеснотілі й мантри / влітаючи в вінки шепочуть: ом!* (С. П'ятаченко); *У тих вітрах-стогах зігрію крила – / Розтане Небо, стане моїм тілом* (Л. Ромен).

Отже, у сучасній поезії реалізована нова мовно-естетична концепція соматизму *тіло* як засобу лінгвалізації образу *людина*. Зовнішньопортретні характеристики в межах цієї образної парадигми пов'язані із змалюванням загального вигляду, стану, кольору тіла. У психоемоційному портреті розрізняємо: а) семантичне розмежування образів *тіло* і *людина* як незалежних, самодостатніх понять; б) усвідомлення *тіла* як неживого предмета. Актуальні метафоричні моделі умотивовують розвиток образних парадигматичних рядів *тіло* → *тварина*, *тіло* → *рослина*, *тіло* → *будівля*, *тіло* → *їжа*.

Стилістичне зниження контекстів пов'язане з інтенсивним, кількісно численним уживанням негативно маркованих, зневажливих назв, розмовних лексем і вульгаризмів. Це визначальна риса мовотворчості постмодерністів, зумовлена домінуванням естетики стьобу, епатажу. Натомість контексти з позитивно-оцінним осмисленням компонентів парадигми «тіло» нечастотні й здебільшого корелюють із вербалізацією

мотивів релігійності, духовності, з актуалізацією сем 'святість', 'вічність', 'світло'.

Бибик С. П. Словник епітетів української мови / С. П. Бибик, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт ; за ред. Л. О. Пустовіт ; Інститут української мови НАН України. – К. : Довіра, 1998. – 431 с.

Великий тлумачний словник сучасної української мови (з додатками і доповненнями) : 250000 / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел, редактори-лексикографи: В. Т. Бусел, М. Д. Василега-Дерибас, О. В. Дмитрієв та ін. – К. ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.

Єрмоленко С. Я. Новий словник епітетів української мови / С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко, С. П. Бибик. – К. : Грамота, 2012. – 488 с.

Кравець Л. В. Динаміка метафори в українській поезії ХХ ст. : монографія / Л. Кравець. – К. : Академія, 2012. – 416 с.

Словник української мови : в 11 т. / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР / гол. ред. кол. І. К. Білодід. – К. : Наукова думка, 1970–1980.

Список використаних джерел

Андрухович Ю. І. Екзотичні птахи і рослини з додатком “Індія” : колекція віршів / Ю. І. Андрухович. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2002. – 112 с.

Голобородько В. І. Летюче віконце : вибрані поезії / В. І. Голобородько ; передмова І. М. Дзюби. – К. : Український письменник, 2005. – 463 с. : іл.

Голота Л. В. На чоловічий голос : поезії / Л. В. Голота. – К. : Український письменник. – 1999. – 96 с.

Жадан С. Цитатник : (вірші для коханок і коханців) / С. Жадан ; післямова О. Різниченко ; вступ., відп. за випуск А. Кокотюха ; художник В. Бондар. – К. : Смолоскип, 1995. – 62 с.

Ірванець О. Любіть!.. : Вірші з трьох книг і з-поза них / О. Ірванець. – К. : Критика, 2003. – 112 с.

Кіяновська М. Міфотворення : поезії / М. Кіяновська ; передмова О. Галети. – К. : Смолоскип, 2000. – 108 с.

Малкович І. А. Вірші / І. Малкович. – К. : Український письменник, 1992. – 110 с.

Махно В. 38 віршів про Нью-Йорк і дещо інше / В. Махно. – К. : Критика, 2004. – 128 с.

Мовчан П. Твори в трьох томах : [поезії]. Т. II : Межовий камінь / П. Мовчан. – К. : Просвіта, 1999. – 536 с.

Молоде вино : антологія поезії / Творча асоціація “500” ; [упоряд. : М. Розумний, С. Руденко]. – К. : Смолоскип, 1994. – 232 с.

Москалець К. Нічні пастухи буття : поезії / К. Москалець. – Львів : Кальварія, 2001. – 56 с.

Неборак В. В. Літаюча голова : вірші / В. В. Неборак. – К. : Молодь, 1990. – 87 с.

Неждана Н. Котивишня : збірка віршів / Н. Неждана ; автор передм. Б. Жолдак. – К. : Смолоскип, 1996. – 108 с.

Орфей-2005. Альманах молоді поезії Сумщини / упоряд. С. П'ятченко. – Суми : МакДен, 2005. – 80 с.

Петросаняк Г. Світло країн : поезії / Г. Петросаняк. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2000. – 48 с.

П'ятченко С. Життєпис змії : вірші / С. П'ятченко. – Суми : Собор, 2002. – 68 с.

П'ятченко С. В. Я – Суми : поезії / С. В. П'ятченко. – Суми : МакДен, 2004. – 88 с.

Розумний М. Рамаян : поезії / М. Розумний. – К. : Смолоскип, 1997. – 87 с.

Ромен Л. Білий лебідь – лебідь Чорний : волхвема / Л. Ромен. – Суми : ВВП “Мрія-1” ЛТД, 2005. – 272 с.

Рута О. Стежка через жито : поезія, проза / О. Рута. – К. : Радосинь, 1994. – 33 с.

Савка М. Малюнки на камені : вірші / М. Савка; післямова М. Кіяновської ; обкл. Р. Ратушного ; графіка М. Савки. – К. : Смолоскип, 1998. – 90 с.

Слобожанщина : альманах літераторів Сумщини. Випуск восьмий / [упоряд. О. Столбін]. – Суми : ВВП “Мрія-1” ЛТД, 2002. – 166 с.

Українські літературні школи та групи 60–90-х рр. ХХ ст. : антологія вибраної поезії та есеїстики / упоряд. В. Габор. – Львів : Піраміда, 2009. – 620 с.

Цвіт А. Вибране : філософська і любовна лірика / А. Цвіт. – К. : Фенікс, 2006. – 608 с. : іл.

Цех поетів : антологія віршів / [автор проекту та упоряд. О. Короташ]. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1999. – 130 с.

Чубай Г. Плач Єремії : поезія, переклади, спогади / Г. Чубай. – 2-ге вид., виправ. – Л. : Кальварія, 2001. – 317 с.

REFERENCES

- Pustovit, L. O. (Ed.) (1998). Dictionary of epithets of the Ukrainian language. Kyiv : Dovira (in Ukr.)
- Busel, V.T. (Ed.) (2005). Great explanatory dictionary of modern Ukrainian language. Kyiv-Irpin: Perun (in Ukr.)
- Yermolenko, S. Ya., Yermolenko, V. I. and Bybyk, S. P. (2012). The New Dictionary of Epithets of the Ukrainian Language. Kyiv: Gramota (in Ukr.)
- Kravets, L. V. (2012). Dynamics of metaphor in Ukrainian poetry of the XX century. Kyiv : Akademiia (in Ukr.)
- Bilodid, I. K. (Ed.) (1970 – 1980). Dictionary of the Ukrainian language (11 vol.). Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.)

LEGEND

- Andrukhovych, Yu. I. (2002). Ekzotychni ptakhy i roslyny z dodatkom “Indiia” : kolektsiia virshiv. Ivano-Frankivsk : Lileia-NV (in Ukr.)
- Holoborodko, V. I. (2005). Letiuche vikontse: vybrani poezii. Kyiv: Ukrainyski pysmennyk (in Ukr.)
- Holota, L. V. (1999). Na cholovychyi holos: poezii. Kyiv: Ukrainyski pysmennyk (in Ukr.)
- Zhadan, S. (1995). Tsytatnyk: (virshi dlia kokhanok i kokhantsiv). Kyiv : Smoloskyp (in Ukr.)
- Irvanets, O. (2003). Liubit!: Virshi z trokh knyh i z-poza nykh. Kyiv : Krytyka (in Ukr.)
- Kiiianovska, M. (2000). Mifotvorennia: poezii. Kyiv: Smoloskyp (in Ukr.)
- Malkovych, I. A. (1992). Virshi. Kyiv : Ukrainyski pysmennyk (in Ukr.)
- Makhno, V. (2004). 38 virshiv pro Niu-York i deshcho inshe. Kyiv : Krytyka (in Ukr.)
- Movchan, P. (1999). Tvory In 3 vol.: [poezii]. Vol. II: Mezhovyi kamin. Kyiv : Prosvita (in Ukr.)
- Rozumnyi, M., Rudenko, S. (Ed.) (1994). Molode vyno : antolohiia poezii / Tvorcha asotsiatsiia “500”. Kyiv : Smoloskyp (in Ukr.)
- Moskalets, K. (2001). Nichni pastukhy buttia: poezii. Lviv: Kalvariia (in Ukr.)
- Neborak, V. V. (1990). Litaiucha holova: virshi. Kyiv: Molod (in Ukr.)

- Nezhdana, N. (1996). *Kotyvvyshnia: zbirka*. Kyiv: Smoloskyp (in Ukr.)
- Piatachenko, S. (Ed.) (2005). *Orfei-2005. Almanakh molodoi poezii Sumshchyny*. Sumy: MakDen. (in Ukr.)
- Petrosaniak, H. (2000). *Svitlo okrain: poezii*. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV (in Ukr.)
- Piatachenko, S. (2002). *Zhyttiepys zmii: virshi*. Sumy: Sobor (in Ukr.)
- Piatachenko, S. V. (2004). *Ya – Sumy: poezii*. Sumy: MakDen (in Ukr.)
- Rozumnyi, M. (1997). *Ramaian: poezii*. Kyiv: Smoloskyp (in Ukr.)
- Romen, L. (2005). *Bilyi lebid – lebid Chornyi: volkhvema*. Sumy : VVP “Mriia-1” LTD (in Ukr.)
- Ruta, O. (1994). *Stezhka cherez zhyto: poeziia, proza*. Kyiv: Radosyn (in Ukr.)
- Savka, M. (1998). *Maliunky na kameni : virshi*. Kyiv: Smoloskyp (in Ukr.)
- Stolbin, O. (Ed.) (2002). *Slobozhanshchyna: almanakh literatoriv Sumshchyny. Vypusk vosmyi*. Sumy : VVP “Mriia-1” LTD (in Ukr.)
- Gabor V. (Ed.) (2009). *Ukrainski literaturni shkoly ta hrupy 60–90 rr. XX st. : antolohiia vybranoi poezii ta eseistyky*. Lviv : Piramida (in Ukr.)
- Tsvit, A. (2006). *Vybrane: filosofska i liubovna liryka*. Kyiv: Feniks (in Ukr.)
- Korotash, O. (Ed.) (1999). *Tsekh poetiv: antolohiia virshiv*. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV (in Ukr.)
- Chubai, H. (2001). *Plach Yeremii: poeziia, pereklady, spohady*. Lviv: Kalvariia (in Ukr.)

Статтю отримано 08.12.2017

Hanna Diadchenko

**“THERE I MEET MY BODY SOME DAY...”
(LEXICAL AND SEMANTICAL PARADIGM BODY
IN THE UKRAINIAN POETRY OF THE END XX –
BEGINNING XXI CEN.)**

*In the article lingual manifestation of the imaginative paradigm with the lexical and semantical centre **the body** in the modern Ukrainian poetry is analysed. Somatism **body** as a dominant word of the same name imaginative paradigm plays rather important role in the metaphorical processes of modern Ukrainian poetry. Comparatively with the other components of the “human” macroparadigm the paradigm analyzed is less developed.*

Using thematic criteria we may divide the text segment analyzed into two main segments such as external and psychoemotional microparadigms. Basic external characteristic features inside the first one are connected with the description of general look as well as condition, colour of body, etc.

*The psychoemotional portrayal description is divided into two main directions: 1) semantic delimitation of the images **body** and **human** as independent notions; 2) understanding of the **body** as something non-alive, as a thing. Actual metaphoric models motivating the imaginative paradigmatic lines **body** → **animal**, **body** → **plant**, **body** → **building**, **body** → **food** development. Composition and development of the imaginative paradigmatic lines analyzed are reflecting the attitude of the modern authors of different poetic generations to the human on the hole and to themselves in particular.*

*The negative attitude of the majority of modern poets to the human **body** is explicated in the epithets **stupid**, **selfish**, **hatred**, **ugly**, **sinful** and such dynamic expressive characteristics as **to suffer in body**, **go away from the body**, **to sink in the swamp of the body**.*

The stylistic denegation of the contexts is connected with the intensive and numerous usage of the scornful notions, colloquial and vulgar lexemes. The last is supposed to be the determinative feature of postmodern artistic creativity, cased by the dominant role of outrage aesthetics. To the other hand, contexts with the positive evaluation of the paradigm “body” components are not so numerous, they are mostly correlating with the religious motives verbalization as well as with the semes ‘holiness’, ‘eternity’, ‘light’ actualization.

*The author of the article comes to the conclusion about innovative lingual and aesthetic conception of the **body** somatism as an instrument of human artistic image realization in the modern Ukrainian poetry.*